

VK-REGERINGEN ØGER DET OFFENTLIG FORBRUG MED 10.000 KR. PR. FAMILIE

VK-regeringen har øget det offentlige forbrug med 31 mia.kr. i perioden fra regeringsskiftet i 2001 til 2007. Det svarer til ca. 10.000 kr. pr. familie. Væksten går generelt til sundhedsområdet (ca. 12 mia.kr.), socialområdet herunder børn og ældre (ca. 8 mia.kr.) og undervisningsområdet (ca. 8 mia.kr.). Væksten sker i kommuner og amter, mens staten har haft minusvækst. Ifølge ATP-statistikken er antallet af ansatte i kommuner og amter vokset med 12.000 personer i perioden 2002-2005. I perioden 2007-2010 kan der ifølge Finansministeriet ikke forventes noget demografisk træk på det offentlige forbrug. Alligevel opererer VK-regeringen i perioden 2007-2010 med en forbrugsvækst, der er dobbelt så høj som den Nyrup-regeringen planlagde for samme periode. Regeringens ekspansion af den offentlige sektor er kritisabel af mange grunde: 1. Når den kommunale beskæftigelse øges med 1 person, er der 1 færre til rådighed for private virksomheder, der afviser ordrer for 27 mia.kr., fordi der mangler arbejdskraft. 2. Vejen til bedre service er ikke flere penge. I stedet er der brug for reformer, så der fås mere service for pengene. Bedre organisering, bedre ledelse og mere udlicitering er mulige instrumenter. 3. Når det offentlige forbrug øges med 1 mia.kr., er der 1 mia.kr. mindre i råderum til lavere skat. Hvis udgiftsvæksten på 31 mia.kr. var anvendt på lavere skat, kunne alle lønmodtagere have en flad marginalskat på 42 pct. Det ville øge arbejdsudbuddet svarende til ca. 30.000 personer.

Realvækst i offentligt forbrug på 31 mia.kr. i perioden 2002-2007

I disse dage diskuteres det, om der er skåret ned i den offentlige sektor og særligt i kommuner og amter. Ses der på det offentlige forbrug under ét, så øges det med ca. 31 mia.kr.¹ fra 2001 til 2007. Det svarer til, at det offentlige forbrug er øget med ca. 10.000 kr. pr. familie. I procent svarer det til, at det offentlige forbrug i 2007 vil være 7½ pct. større (real) end i 2001 – det sidste år med socialdemokratisk ledet regering.

Væksten i det offentlige forbrug er generelt sket i amter og kommuner, mens staten har haft faldende forbrug. Væksten på 31 mia.kr. i perioden 2002-2007 går generelt til sundhedsområdet² (ca. 12 mia.kr.), socialområdet herunder børn og ældre (ca. 8 mia.kr.) og undervisningsområdet (ca. 8 mia.kr.), jf. tabel 1.

Tabel 1. Forbrugsvæksten på udgiftsområder, 2002-2007

Mia. kr., 2007-priser	
Sundhedsområdet	11,8
Socialområdet, herunder børn og ældre	8,1
Undervisningsområdet	7,8
Øvrige områder	3,1
Offentligt forbrug i alt	30,8

Note: Øvrige områder indeholder arbejdsmarked, erhverv, trafik, offentlig orden og sikkerhed, skatte- og finansvæsen, udenrigstjenesten mv. samt øvrige områder

Kilde: Budgetoversigt, august 2006, Finansministeriet

¹ Korrigeret for pris- og lønstigninger.

² Herunder udgifter til plejehjem.

Ses der på antallet af ansatte i kommuner og amter i ATP-statistikken, fremgår det, at amter og kommuner i 2005 har 12.000 ekstra ansatte sammenlignet med 2001, mens staten har oplevet et fald på 5.000 personer, se tabel 2.

Tabel 2. Offentlig beskæftigelse

	2001	2002	2003	2004	2005	Vækst 2002-2005
Stat	161.775	161.375	159.400	156.725	157.025	-4.750
Amt	174.325	177.025	176.450	177.800	178.875	4.550
Kommune	421.425	427.200	430.500	432.450	429.225	7.800
De sociale kasser og fonde	2.150	2.200	2.250	2.275	1.400	-750
Offentlig forvaltning og service	759.675	767.800	768.600	769.250	766.525	6.850

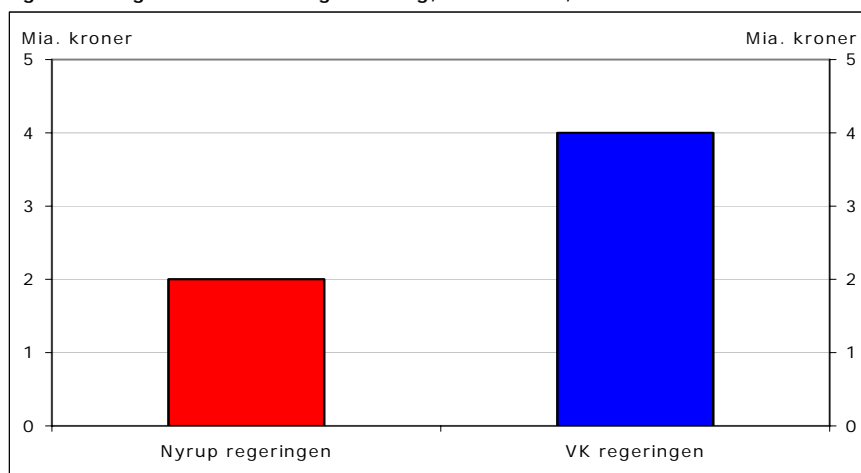
Kilde: Danmarks Statistik, atp-beskæftigelsen

Selv om der de seneste år generelt har været en betydelig ressourcetilførsel til kommuner og amter under ét, kan der være kommuner, der fra et år til et andet er nødt til at skære ned i udgifter og ansatte. Dette er en konsekvens af det kommunale selvstyre, hvor kommuner har en del frihedsgrader til selv at disponere over kommunale udgifter. Besparelser kan således følge af, at man har haft for høje udgifter året før og derfor må skære ned. Eller fordi tilpasning af serviceniveauet i forbindelse med kommunesammenlægninger kan medføre, at serviceniveauet (målt i udgifter) reduceres for nogle af kommunens indbyggere (de borgere der boede i den kommune, der før sammenlægningen havde det højeste serviceniveau). Herudover kan en kommune blive ramt af regeringens udligningsreform, som overfører ressourcer fra mere velstående kommuner til mindre velstående kommuner.

VK-regeringen opererer med højere udgiftsvækst end Nyrup-regeringen

Ses der på perioden 2006-2010, lægger regeringen op til en vækst i den offentlige sektor, der er dobbelt så stor, som den vækst Nyrup-regeringen lagde op. Nyrup-regeringen opererede med en forbrugsvækst på ½ pct. (2 mia.kr.) årligt i perioden 2006-2010, mens VK-regeringen lægger op til en forbrugsvækst 1 pct. (4 mia.kr.) årligt (jf. figur 1).

Figur 1. Årlig vækst i offentligt forbrug, 2007-2010, mia. kroner

Kilde: Finansministeriet

Ikke noget demografisk træk i perioden frem til 2010

Det bemærkes, at i perioden fra 2006-2010 er der ifølge Finansministeriet ikke noget demografisk træk på det offentlige forbrug^{3,4}. Dvs. befolkningsudviklingen trækker isoleret set *ikke* i retning af en reduktion i det offentlige forbrug pr. bruger frem til 2010.

Udvidelsen af den offentlige sektor under VK-regeringen er kritisabel af flere grunde:

- 1) En større offentlig sektor lægger beslag på medarbejdere, der alternativt kunne ansættes i den private sektor. I øjeblikket har private virksomheder vanskeligt ved at besætte ledige stillinger og det indebærer, at danske virksomheder i øjeblikket siger nej til ordrer for 27 mia.kr.⁵ Når der ansættes én ekstra person i kommunerne, så er der én færre til rådighed for den private sektor. Dermed kan udvidelsen af den offentlige sektor bidrage til øget mangel på arbejdskraft i den private sektor, voksende løninflation og tab af konkurrenceevne. I det lys er det meget u hensigtsmæssigt, at VK-regeringen har fordoblet Nyrop-regeringens målsætning for vækst i det offentlige forbrug frem til 2010 fra ½ til 1 pct. årlig vækst.
- 2) Væksten i det offentlige forbrug hviler på en antagelse om, at flere penge giver bedre service. Undersøgelser har ikke kunnet påvise, at højere udgifter på fx folkeskoleområdet medfører højere kvalitet⁶. Herudover har undersøgelser fra Finansministeriet⁷ vist faldende produktivitet i den offentlige sektor gennem 90erne. Udfordringen for den offentlige sektor er således ikke at tilføre flere penge, men at gennemføre reformer, der øger produktiviteten. Der er brug for bedre organisering, arbejdstilrettelæggelse, incitamenter mv. Konkret kan det fx overvejes at øge antallet af elever pr. lærer i folkeskolen. Antallet af elever pr. lærer (i grundskolen, 1.-6. klasse (2003)) er godt 10 i Danmark⁸. OECD har peget på, at øget antal elever pr. lærer ikke påvirker kvaliteten så længe dette tal er under 25⁹. Hertil kommer skolesammenlægninger, der ifølge OECD forbedrer undervisningskvaliteten⁷. Den del af arbejdstiden som skolelærer anvender på at undervise udgør i gennemsnit 38 pct. Såfremt denne undervisningstid hæves til niveauet for den kommune med højest undervisningstid (42 pct.) kan der hentes en gevinst på ca. 2 mia.kr.¹⁰ Endvidere kan kommunerne i højere grad udlicitere opgaver. Udliciteringer har generelt bidraget til mere værdi for pengene. Såfremt alle kommuner hævdede udliciteringsindikatoren til 12 pct. kan der hentes en budgetforbedring på ca. 2 mia.kr.¹¹.

³ Det demografiske træk opgøres ved at sammenveje befolkningsudviklingen med det aldersfordelte offentlige forbrug pr. borger på de enkelte delområder så som undervisning, sundhedsvæsen og ældrepleje.

⁴ Finansministerens svar på spørgsmål nr. S 4416 af 2. maj.

⁵ Dansk Industri

⁶ Nannestad, Peter "It's Not The Economy, Stupid", Municipal School Expenditures and School Achievement Levels in Denmark, Department of Political Science Aarhus University (2003)

⁷ Budgetredegørelse 2001, Finansministeriet

⁸ "Uddannelse udvalgte nøgletal", Undervisningsministeriet (2006)

⁹ "Den kommunale økonomi frem mod 2010", Finansministeriet (2002) og "Knowledge and skills for life. First results from PISA 2000", OECD (2001).

¹⁰ "Folkeskolen med nye øjne", CEPOS (2006)

http://www.cepos.dk/cms/fileadmin/user_upload/ceposfiles/PDF/evalueringskultur_katalog_web.pdf

¹¹ Dansk Økonomi forår 2004, Vismændene

- 3) Udgiftsvæksten reducerer det fremtidige råderum til lavere skat. Når det offentlige forbrug øges med 1 mia.kr., er der 1 mia.kr. mindre i råderum til lavere skat. Velstanden øges mere, hvis et råderum anvendes på at lette indkomstkatten frem for på offentligt forbrug. Det skyldes, at en indkomstskattelettelse har den ekstra-effekt, at den øger arbejdsudbuddet og dermed produktionen. Den effekt er der ikke af at øge det offentlige forbrug. Såfremt regeringen havde anvendt råderummet på 31 mia.kr., kunne alle lønmodtagere have haft en marginalskat på 42 pct. Det ville på sigt øge arbejdsudbuddet svarende til ca. 30.000 personer¹², fordi det bliver mere attraktivt at arbejde ekstra, ligesom BNP ville øges med godt 1 pct. svarende til godt 16 mia.kr. Hertil kommer, at det danske skattesystem ville blive internationalt konkurrencedygtigt. Marginalskatten for højindkomster udgør i USA 43 pct., Schweiz 43 pct. og UK 48 pct. I dag udgør den øverste marginalskat i Danmark 63 pct.¹³

¹² Egne beregninger på baggrund af "Fordeling og Incitamerter 2002", Finansministeriet (2002)

¹³ "OECD'S "Taxing Wages": Høj marginalskat i DK for topskatteydere", CEPOS (2006)

http://www.cepos.dk/cms/fileadmin/user_upload/ceposfiles/PDF/Taxing_Wages_OECD_CEPOS-notat_2006.pdf